

Zero Waste Europe a fost creat pentru a consolida puterea comunităților de a regândi relația lor cu resursele. În din ce în ce mai multe țări, grupuri de persoane, societăți comerciale și oficiali locali fac pași importanți pentru eliminarea risipei de resurse din societatea lor.

STUDIU DE CAZ #2

August 2014

Povestea orașului ARGENTONA

Orașul catalan Argentona, situat în nord-estul Barcelonei, reprezintă avangarda rețelei de municipalități Zero Waste din regiune. După introducerea sistemului de colectare la sursă din ușă-în-ușă, în 2004, Argentona și-a dublat rata de reciclare și a devenit un model de pionierat în Catalonia.

Cedând contractul pentru serviciile de colectare unei întreprinderi sociale locale, administrația orașului a crescut numărul de locuri de muncă, precum și gradul de conștientizare asupra problemelor de mediu în cadrul comunității. Astfel a demonstrat încă o dată că filosofia zero waste nu se referă doar la deșeurile, ci și la relația pe care o avem cu mediul înconjurător și la consolidarea puterii comunităților.

Schimbarea sistemului de colectare

Până în 2004, în Argentona se opera cel mai comun sistem de colectare din Spania, care consta în colectarea selectivă a patru fluxuri – sticlă, hârtie, ambalaje ușoare precum cele din plastic și metal, deșeurile reziduale – în containere separate amplasate pe stradă. Deșeurile organice nu se colectau separat, ceea ce determina contaminarea semnificativă a celor reciclabile. Rata de reciclare, în acest sistem, se menținea sub 20 de procente, iar majoritatea deșeurilor generate era dusă la incineratorul din Mataró, situat la o distanță de 5 km.

Ocazia pentru a schimba sistemul de colectare a apărut atunci când incineratorul a început să dea semne de saturare. Administrațiile publice locale care trimiteau deșeurile la incineratorul din Mataró și-au dat seama că trebuie să aleagă, când generarea deșeurilor s-a amplificat în anii 2001-2002. Trebuia fie să redimensioneze incineratorul, fie să dezvolte un sistem care să crească rata de colectare, făcând din

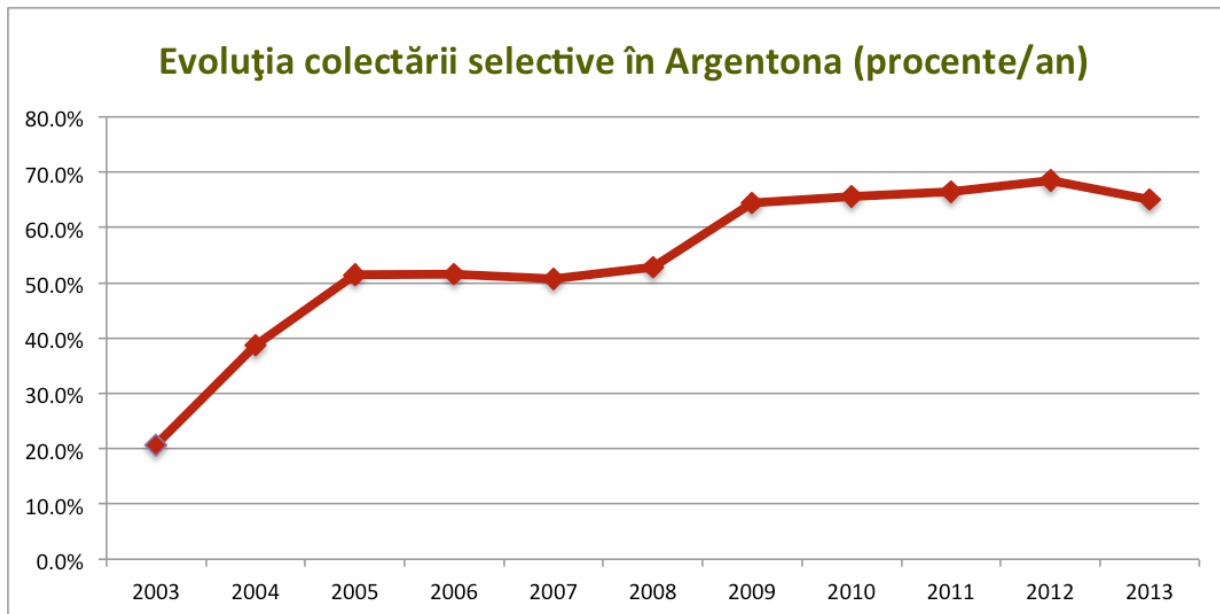
- Populație: 12.000 locuitori
- Sistemul de colectare din ușă-în-ușă este implementat în orașul vechi, în care locuiesc aproximativ 8.500 de persoane (75% din populație), restul rezidenților fiind stabiliți în cartierele de case mărginașe.

incinerator ceva inutil. Din fericire, primarii au optat pentru a doua variantă și s-au angajat să îmbunătățească sistemul de colectare selectivă a deșeurilor.

„Motivația noastră de a îmbunătăți sistemul de colectare a avut atât un caracter ecologic, cât și social. Am considerat că e important ca oamenii să fie conștienți de problemele legate de generarea deșeurilor și să fie implicați în schimbare“, a declarat Joan Pujol, expertul tehnic în deșeurile al Consiliului Local la vremea aceea.

Fiind cel mai apropiat oraș de incinerator, Argentona era cel mai sensibil la problema deșeurilor, luând inițiativa de a căuta soluții alternative. La momentul respectiv, sistemul de colectare din ușă-în-ușă fusese lansat deja în trei orașele din Catalonia, Tiana, Tona and Riudecanyes. Consiliul Local din Argentona a decis că acest sistem de colectare reprezenta pasul înainte pentru oraș, bazându-se și pe experiența celor trei orașele pioniere.

Planul a început să prindă contur în anul 2002, prin discuțiile din Consiliul de Mediu Local și prin vizitele în acele sate care implementaseră deja sistemul. Când contractul cu operatorul de salubritate FCC (Fomento de Construcciones y Contratas) a expirat, în 2004, Consiliul Local decisese deja să implementeze sistemul de colectare la sursă, din ușă-în-ușă.

Grafic realizat pe baza datelor furnizate de Consiliul Local din Argenton.

Pas cu pas: întâi deșeurile organice și reziduale

Înainte de a pune pe roate noul sistem, locuitorii din Argenton au fost informați despre schimbările ce vor urma prin campanii de conștientizare. Pentru început, fiecare a primit câte o pubelă mică de culoare maro în care să colecteze acasă resturile alimentare. Pas cu pas, sistemul a început să

funcționeze. Firmelor li se percepea o taxă pentru astfel de containere, în funcție de dimensiunea pe care o solicitau. Deșeurile reziduale (care sunt nereciclabile) erau de asemenea colectate din ușă-în-ușă, în timp ce alte tipuri de deșeuri erau în continuare colectate în containere.

Joan Pujol își amintește că „la început nu a fost ușor, a existat o minoritate care refuza să-și schimbe

obiceiurile și chiar au protestat împotriva colectării la domiciliu. Din fericire, primăria a rămas neclintită, concentrându-se să facă un succes din prima fază a implementării, și a lăsat lucrurile să se calmeze de la sine. Într-adevăr, după câteva săptămâni, totul decurgea lin și fără reclamații”.

Creșterea imediată a ratei de colectare selectivă

Rezultatele pozitive s-au văzut încă de la început și rata de colectare selectivă a crescut spectaculos. Noul sistem a redus impuritățile din celelalte fluxuri de colectare, în special printre deșeurile organice, și a făcut posibil ca, în 2005, colectarea selectivă să atingă un vârf de 70% în zonele din Argenton unde se colecta din ușă-în-ușă. De asemenea, per ansamblu rata de colectare selectivă în Argenton a crescut la 50%. Și calitatea materiei organice a atins un record de numai 2% contaminare în 2009. Rata de reciclare a continuat să crească până când, în 2012, a ajuns la 68,5%.

„la început nu a fost ușor, a existat o minoritate care refuza să-și schimbe obiceiurile...!”

„...Consiliul Local a rămas neclintit...!”

„...după câteva săptămâni, totul decurgea lin și fără reclamații”

Rezidenților li s-au acordat stimulente pentru a începe compostarea la domiciliu. În 2007, administrația locală a furnizat gratuit unor familii 113 compostoare pentru grădină și 15 recipiente pentru viermării, precum și instruire despre tehnicile de compostare. Inițiativa a fost foarte bine primită de către vecini, mulți dintre ei devenind pasionați de compostare.

În cea de a doua etapă, în Argentona a fost demarată în 2008 colectarea la domiciliu a hârtiei și a deșeurilor din ambalaje. Sticla se colecta în continuare în containere pentru sticlă, amplasate în puncte fixe din oraș. În consecință, cifrele pentru colectarea selectivă au continuat să crească.

Locuri de muncă „verzi“ pentru localnici

Un alt beneficiu al acestui sistem de colectare a fost creșterea gradului de ocupare, **triplându-se numărul locurilor de muncă și îmbunătățind incluziunea socială**. Serviciile de colectare erau furnizate de către o întreprindere socială locală, numită Arca Maresme Intreprindere de Inserție SL. Intreprinderea oferă diverse servicii și angajează persoane cu risc de excluziune socială – cel puțin 30% din personal.

Înainte de a adopta sistemul de colectare din ușă-în-ușă, trei dintre angajații companiei FCC (Fomento de Construcciones y Contratas) se ocupau de colectare. Numărul acestora a crescut la 11, odată cu necesitatea de a implica mai multe resurse pentru colectarea timp de șapte zile pe săptămână, în ture mai lungi. În momentul de față, Arca Maresme are 11 angajați pentru acest scop.

Aceasta este principala lecție de învățat din implementarea sistemului de colectare din ușă-în-ușă:

pe lângă „explozia“ ratei de reciclare, cea mai mare parte a costurilor de colectare este transferată dinspre cheltuielile cu echipamentul și tehnologia de eliminare spre crearea de noi locuri de muncă, cheltuieli care se întorc tot în economia locală.

Ce se colectează și când?

Diversele fracții de deșuri sunt colectate din ușă-în-ușă în fiecare zi a săptămânii de către autospeciale care se încarcă prin spate, în funcție de tipul de deșeu. Rezidenții își scot deșeurile la o anumită oră, între 20 și ora 22:00, iar ridicarea începe la ora 22:00.

Colectarea este organizată după cum urmează: de trei ori pe săptămână pentru deșeurile organice (resturi alimentare și deșuri mici din grădină, cum ar fi iarba și frunzele), de două ori pentru ambalaje ușoare, precum cele din plastic sau cutii de conserve din metal, odată pe săptămână pentru hârtie și deșuri reziduale, iar zilnic se colectează scutece de unică folosință (pentru asta se folosește un container separat din autospecială). Colectarea scutecelor este gândită astfel încât să mențină atât o schemă de colectare orientată spre familiile care le utilizează, cât și o frecvență redusă pentru restul deșeurilor reziduale. În acest mod, **sistemul reușește să reducă din costurile de colectare și să aducă majoritatea deșeurilor reciclabile și compostabile în unitățile de reciclare potrivite.**

Toate deșeurile reciclabile sunt duse direct la diverse unități locale de procesare. Frația reziduală ajunge la un centru de sortare în apropiere de Mataró, unde și comunitățile învecinate își aduc deșeurile reziduale pentru tratament mecanico-biologic (MBT).

Josep Salvador Bosch a devenit pasionat de compostare după ce a participat la instruirii și a primit un composter. Acum transformă toate resturile din grădină și din bucătărie în compost, pe care îl utilizează pe lotul său de pământ. „A fost o experiență pozitivă. E puțin de muncă, într-adevăr, dar e mult mai important să închid bucla circuitului în natură și să nu mai folosesc îngrășăminte chimice, de care nu mai am nevoie. Acesta este cu siguranță un mare pas înainte“.

“Argenton a introdus sistemul “plătești pentru cât arunci” în 2009”

Prin procesul MBT sunt adunate toate deșeurile reciclabile nesortate dintre deșeurile reziduale, inclusiv materia organică, iar restul se incinerează. „E adevărat, nu este ideal”, recunoaște Joan Pujol, consilier din Argenton, „dar trimitem din ce în ce mai puține deșeurii la incinerare, în timp ce fracția reziduală se reduce tot mai mult. Din fericire, nu mai trebuie să furnizăm unității o cantitate anume”.

Revoluția plății în funcție de deșeurile generate

După implementarea colectării selective la domiciliu, a fost importantă introducerea unor stimulente pentru a continua îmbunătățirea ratei de reciclare și a reduce generarea deșeurilor. În 2009 a fost momentul potrivit pentru implementarea sistemului „plătești cât arunci” (PAYT), prin care gospodăriile sunt recompensate sau penalizate financiar în funcție de câte deșeurii produc.

Până atunci în Argenton exista o taxă fixă care se încasa de la toți rezidenții din zona colectării selective la sursă. Când a fost introdus sistemul PAYT, în 2009,

locuitorilor li s-a cerut să strângă și să elimine ambalajele și deșeurile reziduale în niște pungi speciale, taxate. Acum costurile de gestionare a deșeurilor sunt acoperite printr-o combinație de taxă fixă (din care se acoperă cheltuielile fixe parțiale ale sistemului) și o sumă variabilă calculată direct proporțional cu cantitatea deșeurilor eliminate.

Reducerea deșeurilor și a costurilor

Începând din 2009, sistemul a redus în mod eficient cantitatea totală a deșeurilor cu 15% și cu până la 60% în zonele de colectare la sursă. Deșeurile provenite din ambalaje s-au redus, de asemenea, cu 15%, dar conform autorităților din Argenton o parte din acest procent poate fi atribuit „scurgerii” de deșeurii în comunitățile învecinate unde nu se aplică sistemul PAYT.

În prezent schema se auto-finanțează în mare măsură, grație taxei de colectare și profiturilor ridicate obținut din vânzarea reciclabilelor către unitățile de procesare ale Ecoembes and Ecovidrio (companii intermediare, care colectează ambalaje de plastic și sticlă), care sunt mai

Diversele fracții de deșeurii sunt colectate din ușă-în-ușă în fiecare zi a săptămânii, în funcție de tipul de deșeu.

mari decât costurile crescute de operare a colectării din ușă-în-ușă. De asemenea, administrația din Argenton recuperează o parte din taxa pentru rampe de gunoi și incineratoare colectată de Guvern, datorită tratării adecvate a deșeurilor organice. În concluzie, **sistemul de colectare la sursă s-a dovedit mai viabil din punct de vedere economic decât colectarea bazată pe containere, economisind anual 35.000 de euro din bugetul administrației locale.**

Cele mai recente reforme din sistem

În 2011, primăria a lăsat puțină flexibilitate schemei PAYT, combinând costul fix cu unul variabil. Partea variabilă a taxei este determinată de numărul persoanelor dintr-o gospodărie, care determină la rândul său numărul de pungi oferite pentru deșeurile reziduale și pentru cele rezultate din ambalaje.

De asemenea, în 2013 primăria a renunțat la pungile galbene pentru ambalarea deșeurilor în gospodărie, cu intenția de a reduce „transferul” deșeurilor în orașele

învecinate, fenomen numit „turism al deșeurilor”. Locuitorii din Argenton pot folosi, de atunci, orice fel și mărime de pungă. Magazinele, însă, trebuie să utilizeze în continuare pungile autorizate.

Această schimbare simplă a avut consecințe semnificative. Printre avantajele se numără creșterea deșeurilor colectate selectiv, un indicator al faptului că tot mai puțin ajunge în alte orașe. Dezavantajele sunt că, în primul rând, nu mai există stimulente pentru a reduce deșeurile din ambalaje, că este mai dificil să monitorizezi cantitatea deșeurilor generate, precum și contaminarea altor fluxuri, întrucât grosimea anumitor pungi de plastic poate ascunde separarea incorectă. Mai mult, societățile comerciale pot camufla deșeurile din ambalaje printre deșeurile menajere, evitând să plătească taxa adecvată.

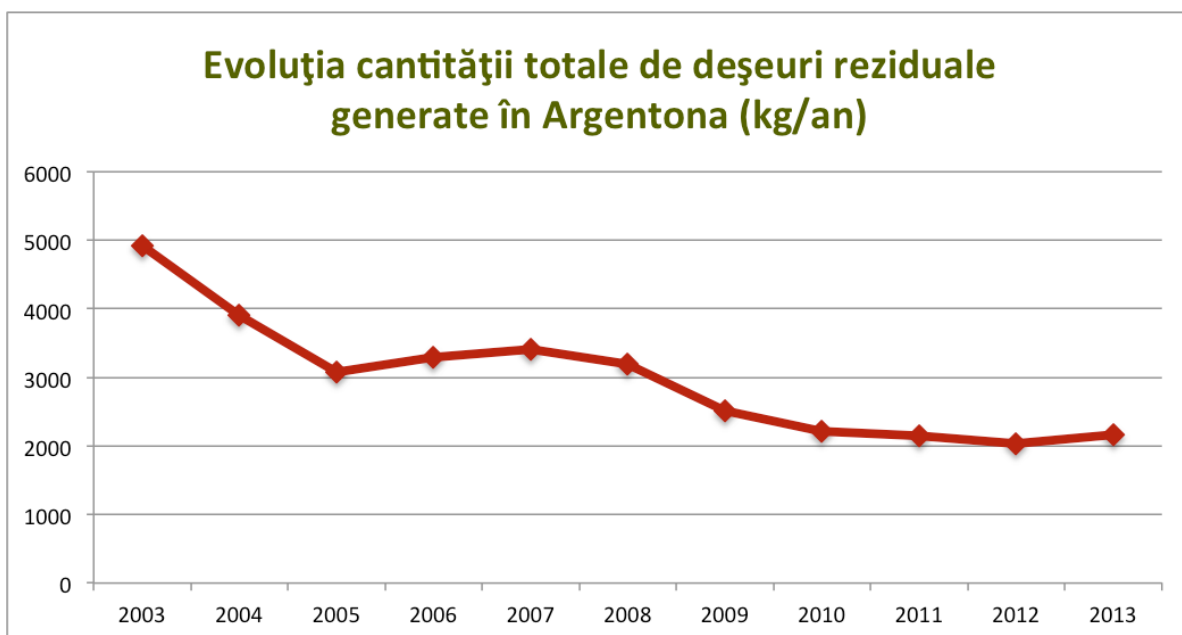
Ce se întâmplă cu alte tipuri de deșeurii?

Administrația din Argenton și-a îmbunătățit, de asemenea, modul în care tratează alte tipuri de deșeurii, cum ar fi obiectele voluminoase,

deșeurile toxice sau cele care sunt greu de reciclat – de exemplu pastilele de cafea.

Obiectele voluminoase sunt colectate la sursă în fiecare luni dimineața sau pot fi transportate la centrul de depozit din oraș (*Deixalleria*), a cărui suprafață a trebuit dublată în 2008, ca urmare a campaniilor de conștientizare ce promovau folosirea depozitului de către locuitorii din Argenton. Ei pot să-și aducă aici obiectele voluminoase, deșeurile toxice, deșeurile uscate de grădină (ramurile tăiate etc.), uleiurile vegetale și minerale. În jur de 80% din deșeurile colectate de *Deixalleria* sunt reciclate.

Textilele sunt colectate de către o rețea de întreprinderi speciale din regiune, numită Roba Amiga, care amplasează containere în locuri publice. Textilele de calitate sunt vândute în magazinele la mâna a doua ale Roba Amiga sau sunt expediate în țări aflate în curs de dezvoltare sau, dacă nu pot fi reutilizate, sunt reciclate ca și cârpe de curățat ori fibre pentru industrie.

Grafic realizat pe baza datelor furnizate de Consiliul Local din Argenton.

Eliminarea

În prezent, ceea ce nu se reciclează sau nu se compostează este trimis la incineratorul din Mataró, însă – ca și în orice alt oraș angajat în procesul spre zero deșeuri – planul este să minimizeze cantitatea trimisă spre eliminare.

Incineratorul are acum o capacitate mult prea mare, având în vedere succesul colectării selective în zonă și efectele crizei economice care a redus deșeurile generate. Cu toate acestea, incineratorul colectează și arde în continuare deșeurile din orașele învecinate. O problemă majoră în regiune este competiția dintre prețul pentru reciclare și cel pentru eliminare.

În prezent, costurile eliminării nu reflectă prioritățile stabilite prin

Ierarhia Deșeurilor. Prin combinația dintre o proastă planificare a infrastructurii, alocări de fonduri publice pentru unitățile de eliminare și taxe mici pentru eliminare (în cazul de față, 5,60 euro/tonă – în comparație cu aproximativ 100 euro/tonă, preț practicat de obicei în Europa), compostarea devine necompetitivă în raport cu opțiunile de eliminare. Acesta este un paradox care nu favorizează reducerea deșeurilor generate și colectarea selectivă. Creșterea progresivă a taxei de incinerare în Catalonia ar trebui să rezolve problema în timp. Impunerea unei taxe de

Guia practică per a la recollida porta a porta en municipis de fins a 5.000 habitants

acces mai mare pentru incineratoarele de deșeuri ar face din această opțiune una mai puțin atractivă, în conformitate cu Ierarhia Deșeurilor.

Provocări și obiective viitoare

Argentona a deschis o cale pe care pot să

pornească spre obiectivul Zero Waste și alte municipalități catalane. În ultimul an, tot mai multe administrații locale au adoptat sistemul de colectare din ușă-în-ușă, precum și alte politici de prevenție care s-au dovedit de succes în Argentona.

Urmând modelul, orașe ca Vilabreix, Celrà sau Olot au ajuns în mai puțin de un an la o rată de reciclare mai mult decât dublă.

De exemplu, în Celrà rata de reciclare a crescut de la 21% în 2011 la 89% în 2013.

Între timp, rețeaua municipalităților Zero Deșeuri din Catalonia se fortifică, cuprinzând

peste 55 de localități, toate universitățile din Catalonia, 30 de companii și mai mult de 40 de organizații angajate în dezvoltarea strategiilor Zero Waste.

Aimee Van Vliet

Tradus prin Gabriela Barbur, Zero Waste Romania

Surce

Consiliul Local Argentona

Estratègia Catalana de Residu Zero (Strategia Catalană Zero Waste)

<http://estrategiaresiduzero.cat>

Associació de Municipis Catalans per a la Recollida Porta a Porta (Asociația Municipalităților Catalane pentru colectarea la sursă/din ușă-în-ușă)

<http://portaaporta.cat/ca/index.php>

Pentru mai multe informații:

www.zerowasteurope.eu

www.facebook.com/ZeroWasteEurope

Contact:

info@zerowasteurope.eu

Twitter @zerowasteurope